

Archeologienota Meise (Eversem)-Heidebeekstraat (2021C105)

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
TOEGEVOEGD AAN HET VERSLAG VAN DE RESULTATEN
VAN HET BUREAUONDERZOEK

Archeologienota Meise (Eversem) – Heidebeekstraat (2021C105)

Deel 2: Programma van Maatregelen toegevoegd aan het Verslag van
Resultaten uit bureauonderzoek

© 2021 PeCoARCHEO
Strijdersstraat 47
3000 Leuven
0477/326669
petercosyns@hotmail.com

NUR 682
PeCoARCHEO-rapport 28

Wettelijk depot: D/2019/14.778/05

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

ADMINISTRATIEVE FICHE

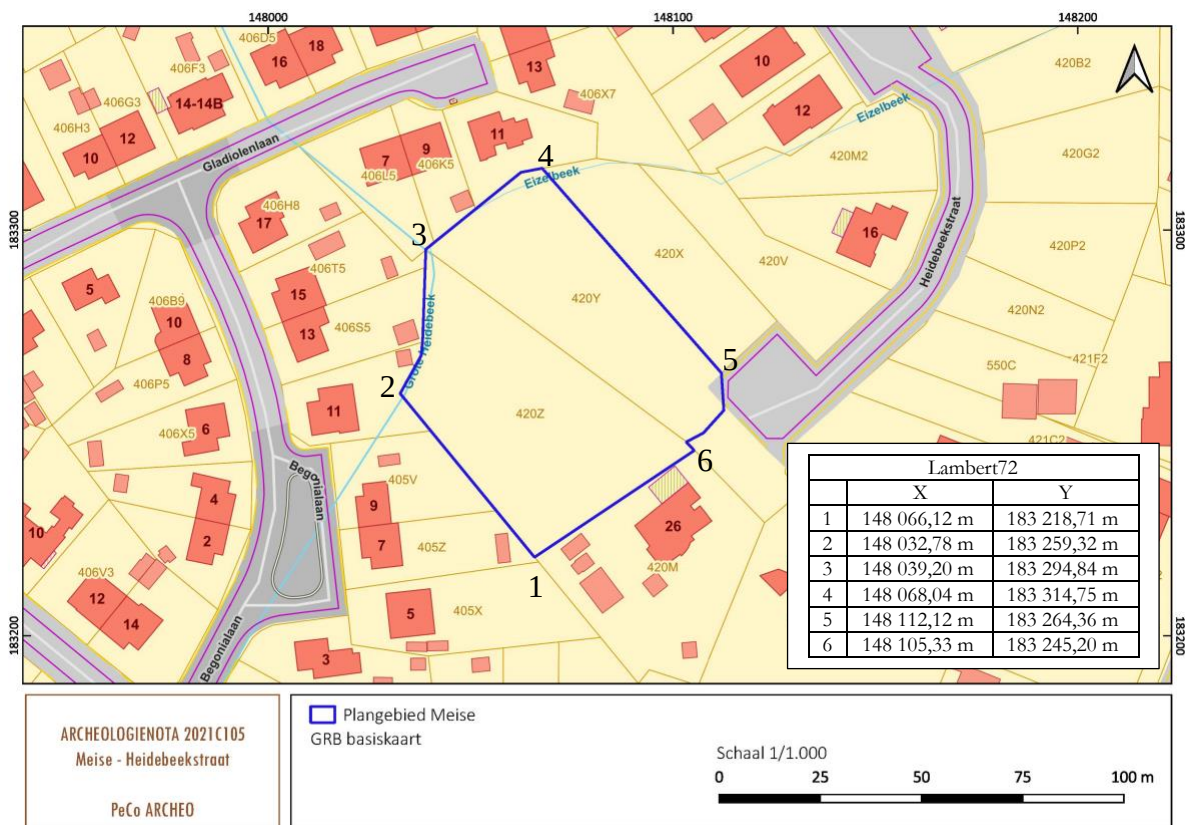
Opdrachtgever	Consorten Borms
Aannemer	NVT
Architectenbureau	STUDIO 28, Heidebeekstraat 28, 1860 Meise i.s.m. ABETEC architecten & ingenieurs, IZ Wijnveld, Poldergotestraat 1, 9240 Zele
Project	Verkavelingsproject van 4 OB-woningen
Postadres	Heidebeekstraat 28, 1860 Meise
Gemeente	Meise
Provincie	Vlaams-Brabant
Kadastrale gegevens	Meise Afdeling 1/Sectie D/Percelen 420y en 420z
Coördinaten	23050D0420/00Y000 (<i>N-hoek</i>) WGS84: 50°57'36,35"NB - 4°20'28,51"OL Web Mercator: 483 266,00 m - 6 614 238,36 m Lambert72: 148 067,85 m - 183 314,47m 23050D0420/00Z000 (<i>Z-hoek</i>) WGS84: 50°57'33,26"NB - 4°20'28,41"OL Web Mercator: 483 263,02 m - 6 614 086,68 m Lambert72: 148 065,94 m - 183 218,99 m
Capakey	23050D0420/00Y000 23050D0420/00Z000
Autorisatie	Peter Cosyns, PeCoARCHEO, OE/ERK/Archeoloog/2019/00009
Auteur	Peter Cosyns
Onderzoekstermijn	maart 2021
Trefwoorden	Archeologienota, bureauonderzoek, Eversem, Meise, Brabantse leemstreek, Dender-Zenne Tussengebied

INHOUDSTAFEL

<i>Administratieve fiche</i>	4
<i>Inhoudstafel</i>	6
1. Introductie	7
2. Aanleiding vooronderzoek	9
3. Besluit van het bureauonderzoek	10
4. Advies voor wenselijke maatregelen	13
5. Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode en -technieken	14
6. Mogelijk vervolgtraject	14
7. Kostenraming en geschatte duur van de voorgestelde maatregelen	14
8. Lijst van figuren	15
9. Referenties	15

1. INTRODUCTIE

De opdrachtgever wenst de percelen 420y en 420z op de kadasterkaart van Meise Afdeling 1, Sectie D en gelegen aan de Heidebeekstraat te verkavelen (Figuur 1). Beide naast elkaar liggende percelen zijn gelegen in woongebied (code 0100) en worden in het noorden afgegrensd door waterlopen. De vanuit het zuidwesten komende Grote Heidebeek en de vanuit het oosten komende Eizelbeek vloeien samen op de grens van beide percelen en loopt verder noordwaarts richting Nieuwenrode (Figuur 2).

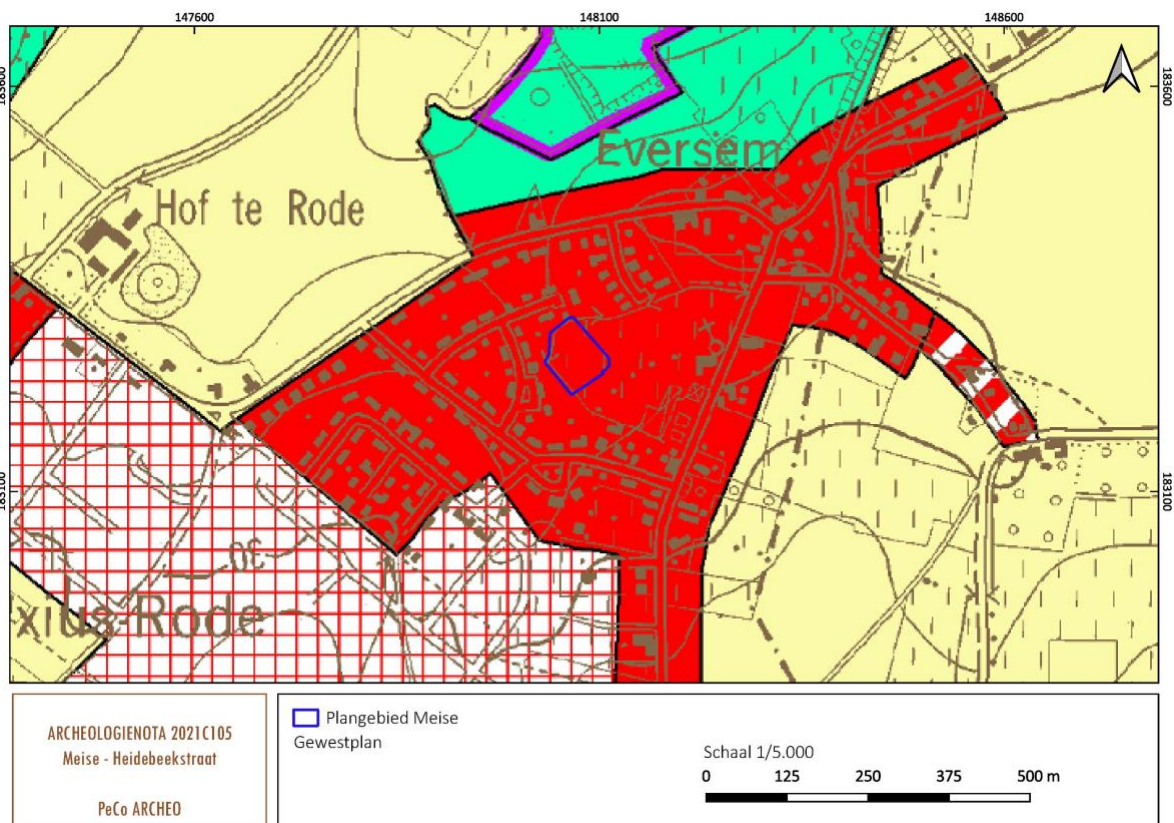

Figuur 1: Plangebied aan de Heidebeekstraat geprojecteerd op de GRB-kaart (bron: geopunt.be)

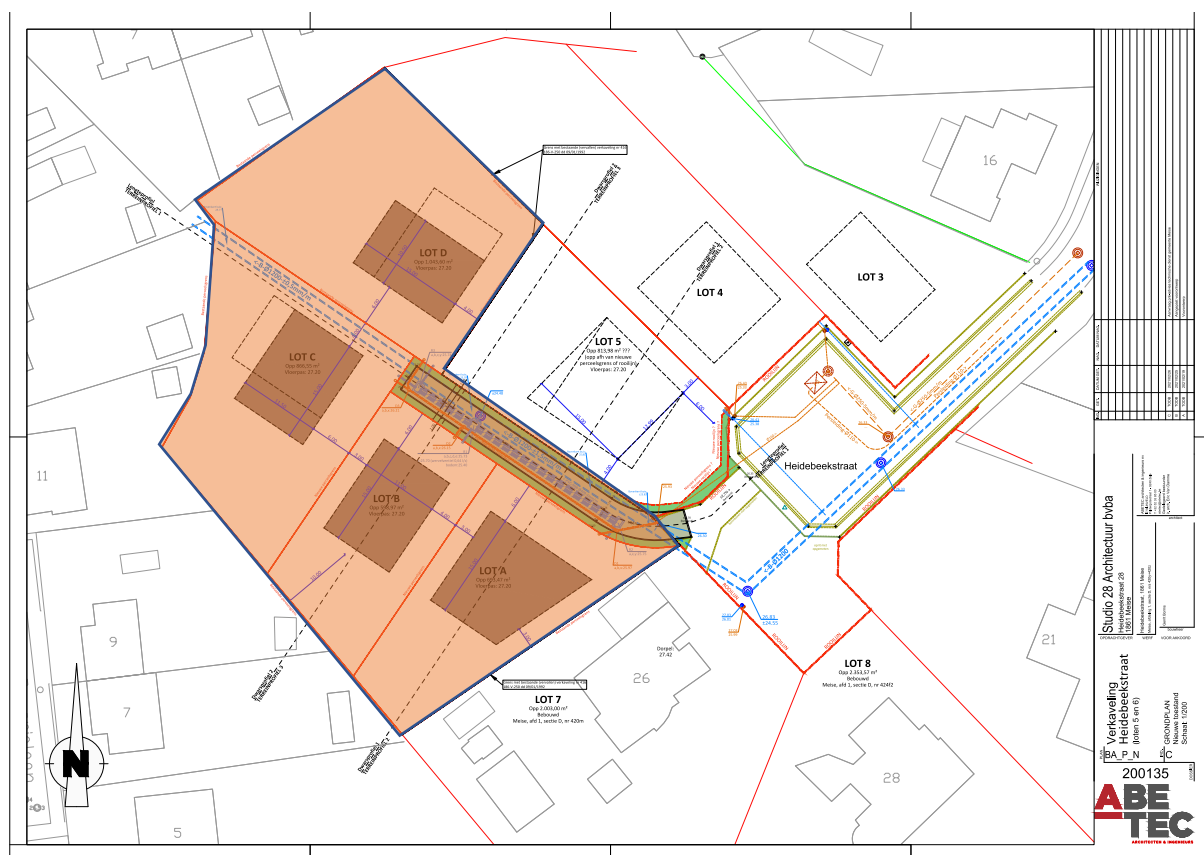
Omdat de oppervlakte van het plangebied meer dan 3000 m² bedraagt, is een evaluatie van het archeologische potentieel van het terrein vereist voor het vergunningstraject van dit verkavelingsproject zoals staat omschreven in artikel 5.4.2.3 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 van de Vlaamse Overheid (versie 01/04/2019).

In het kader van het verkavelingsproces voorziet de opdrachtgever de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van twee aaneensluitende percelen. In functie van die aanvraag is een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem uitgevoerd zodat een gemotiveerd advies over het archeologisch potentieel van het plangebied kan opgesteld worden. De verzamelde gegevens uit de bureaustudie zijn aangevuld met een terreinevaluatie waarbij drie controleboringen zijn uitgevoerd. Die controleboringen zijn enkel uitgevoerd om na te gaan hoe diep de moederbodem is gelegen en of de bodemopbouw van het terrein eventueel is verstoord.

Voor verdere praktische informatie betreffende gegevens over het plangebied kan worden verwezen naar het Verslag van Resultaten (deel 1).

Figuur 2: Plangebied aan de Heidebeekstraat geprojecteerd op het Gewestplan (bron: geopunt.be)

Figuur 3: Geplande verkaveling projectgebied aan de Heidebeekstraat (bron: studio 28 architectenbureau)

2. AANLEIDING VOORONDERZOEK

Beide percelen zijn opgesplitst in functie van de voorziene verkaveling. Perceel 420z is opgedeeld in drie loten (A, B en C) en perceel 420y in twee loten (D en 5) (Figuur 3). Enkel de vier loten A-D en het nog aan te leggen straatgedeelte moeten in aanmerking genomen worden voor een archeologische evaluatie. Lot 5, dat zoals de aanpalende loten 3 en 4 is gelegen aan het huidige uiteinde van de Heidebeekstraat, is al vrij van archeologie (Figuur 3).

Om hier in het Programma van Maatregelen (PvM) een gefundeerd advies te kunnen formuleren voor vrijgave of naar eventueel vervolgonderzoek zijn de in het Verslag van Resultaten (VvR) verzamelde archeologische, historische en landschappelijke gegevens afgetoetst ter beantwoording van volgende primaire onderzoeksvragen:

- Wat is de impact van de geplande bouwwerkzaamheden?
- Is er informatie voorhanden over eventuele verstoring van de bodem van het plangebied?
- Zijn er archeologische en historische gegevens beschikbaar over het archeologische potentieel met betrekking tot het plangebied in het bijzonder en de omliggende omgeving in het algemeen?
- Is er info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief op basis van waarnemingen tijdens eerder uitgevoerd archeologisch (voor)onderzoek in de nabije omgeving?
- Zijn er archeologische sites gekend in de nabije omgeving?
 - Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand van die sites?
 - Hoe zijn die sites gesitueerd ten opzichte van het landschap?
 - Welke waarde hebben die sites?
- Wat is de meest optimale onderzoeksstrategie wanneer wordt geopteerd voor een verdergezet archeologisch vooronderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten tijdens dat onderzoek afgetoetst worden?

3. BESLUIT VAN HET BUREAUONDERZOEK

- *Wat is de impact van de geplande bouwwerkzaamheden?*

Van de twee percelen met een totale oppervlakte van 4.016,57 m² wordt een oppervlakte van 3.202,59 m² verkaveld door het wegvallen van lot 5 (Figuur 3). Het verkavelingsproject voorziet naast vier woningen ook een verlengstuk van de Heidebeekstraat om alle nieuwbouwwoningen aan te sluiten aan de openbare weg en de nutsvoorzieningen. De aanleg van een straat beslaat een lengte van ca.47 m en zal 4,00 m breed zijn met aan weerszijden een berm van 1 m (Figuur 3). Het verkavelingsproject van vier woningen en een straatverlenging van ca.282 m² betekent een verstoring van de bodem over een oppervlakte van 979,50 m² (Tabel 1). Bij eerdere verkavelingswerkzaamheden begin jaren 1990 is echter al een rioleringsbuis van 1,20 m (binnen)diameter aangelegd over het gehele projectgebied zodat het bestaande rioleringsnetwerk van de Heidebeekstraat kon verbonden worden met het rioleringsnetwerk in de noordelijk gelegen Gladiolenlaan.

Tabel 1: Overzicht van de oppervlakte van de inplantingszone, voorbehouden als bouwzone voor de voorziene wooneenheden binnen het plangebied

Wooneenheid	Oppervlakte	Vloerpas	Reeds verstoord
Lot A	202,50 m ²	27,20 m TAW	
Lot B	165,00 m ²	27,20 m TAW	
Lot C	172,50 m ²	27,20 m TAW	
Lot D	157,50 m ²	27,20 m TAW	
straatverlenging	ca.282 m ²		-ca.94 m ²
TOTAAL	979,50 m ²		

Van de in totaal 979,50 m² dat zal verstoord worden door de verkavelingswerkzaamheden is een 94 m² al verstoord bij de aanleg van een rioleringsbuis (Tabel 1). Hierdoor moet de daadwerkelijke verstoring van de bodem door de geplande bouwwerkzaamheden teruggebracht worden tot een maximale oppervlakte van 885,50 m². De vier ingeplande woningen beslaan samen een totale oppervlakte van 697,50 m² (Tabel 1). Omdat geen kelderruimtes worden voorzien, zal de impact van de bouw op de bodem beperkt blijven tot de funderingsgreppels van de draagmuren die standaard tot een 0,80 m diepte gaan om te reiken tot de vorstvrije zone. De controleboringen hebben aangetoond dat de bodem van die funderingsgreppels zullen reiken tot tegen de grondwaterspiegel en amper door de colluviale afzettingsslaag. Dat de funderingsgreppels slechts een fractie van de totale oppervlakte van de wooneenheden zal bedragen en grotendeels beperkt blijven tot het *colluvium*-pakket impliceert dat de verstoring van de bodem met archeologisch potentieel uiterst beperkt zal blijven. De aanleg van de straatverlenging met een oppervlakte van ca.282 m² zorgt wel voor een wezenlijke verstoring van de moederbodem tot op een diepte van minstens 1,50 m -Mv (Figuur 4). Het tracé van de 6,00 m brede straat is al echter al voor 1/3 verstoord. Een ca.2,00 m brede zone van de voorziene bestratingswerken al verstoord is tot een diepte van minstens 1,50 m -Mv en dit zelfs tot helemaal aan de noordrand van het projectgebied. Dit is het resultaat van een eerder aangelegde riolering vanaf het parkeerplein op het einde van de doodlopende Heidebeekstraat richting Gladiolenlaan. De riolering ligt in de zuidelijke helft op een diepte van 0,95-1,00 m -Mv, maar door het afhellende terrein richting Grote Heidebeek en Eizelbeek tot een 26,20 m TAW ligt de rioleringsbuis op een diepte van slechts 0,40 m -Mv. Met een wanddikte van 0,10 m en een interne diameter van 1,20 m is een greppel minstens 1,50 m gegraven, maar op basis van de standaard bakbreedte van 1,80 m mag ervan uitgegaan worden dat de kraanbak een verstoring van gemiddeld 2,00 m heeft veroorzaakt.

Rekening houdend met bovenstaande bouwingrepen kan besloten worden dat de bodem maar voor een klein percentage zal verstoord worden. Bovendien, wanneer rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van het pakket *colluvium* tot een diepte van 0,75 m -Mv binnen dit gebied en het niet voorzien van kelderstructuren zal de oorspronkelijke bodem amper verstoord worden.

- *Wat zijn de beschikbare archeologische en historische gegevens en welke bestaande indicaties leveren informatie over het archeologische potentieel van het plangebied aan de Heidebeekstraat?*

De resultaten van het bureauonderzoek geven bijgevolg aan dat het archeologisch potentieel uiterst laag is aangezien het plangebied wordt gesitueerd in een drassig gebied langs waterlopen met colluvium afzettingen van 0,50-0,70 m.

- Met uitzondering van een eerder aangelegde rioleringsbuis van 1,20 m binnendiameter over het gehele terrein lijkt het projectgebied niet te zijn verstoord. Die rioleringsbuis zorgde ervoor dat het nieuw aangelegde rioleringsnetwerk van de Heidebeekstraat kon worden verbonden met het bestaande rioleringsnetwerk in de noordelijk gelegen Gladiolenlaan. De ingeschatte verstoring is aanwezig over een breedte van ca.2 m en een diepte van min.1,8 m diepte tegen de noordrand van het plangebied tot max.2,5 m diepte in de zuidelijke helft van het plangebied.

- In functie van wegenwerken in de omliggende straten, Gladiolenlaan, Begonialaan en Heidebeekstraat,¹ heeft ABO in 2017 een archeologienota opgemaakt zonder dat er een terreinevaluatie nodig werd geacht door de reeds aanwezige grondverstoringen.

11

Iets verder van het plangebied in zuidelijke richting ter hoogte van het Heimbeekveld heeft Studiebureau Archeologie tijdens de opgravingswerkzaamheden in 2013 een pakket *colluvium* geregistreerd over het hele terrein.²

Op het nabijgelegen verkavelingsproject Tussenveld heeft ADEDE in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd voor de aanleg van een nieuwe woonwijk.³ Binnen dit bijna 12 ha grote gebied zijn drie zandleembodem-varianten aangesneden: (1) in het gebied met Lba-profiel bevond de zandleem moederbodem zich direct onder een pakket teelaarde; (2) in het gebied met Lca-profiel is tussen de bouwvoor en de zandleem moederbodem een bleek gevlekt pakket met concentraties ijzerconcreties en bioturbatie vastgesteld welke als *colluvium* is bestempeld; (3) in het gebied met Lcp1-profiel is dit bleek gevlekt *colluvium*-pakket eveneens aangetroffen, maar dan zonder ijzerconcreties of bioturbatie. Zoals op het nabijgelegen Heimbeekveld is de A-horizont veelal 0,25 m tot 0,50 m dik met eronder een dik colluvium pakket van 0,30-0,50 m dikte bovenop de moederbodem.

- *Is er een archeologische site aanwezig?*
 - *Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan?*
 - *Wat is de relatie met het landschap?*
 - *Welke waarde heeft de site?*

Neen.

Er zijn geen zichtbare of tastbare aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied aan de Heidebeekstraat een archeologische site aanwezig is, noch in de nabije omgeving. Bovendien ligt het gros van het plangebied binnen overstromingsrisicogebied langs de Grote Heidebeek en Eizelbeek en kenmerkt de bodem in dat gebied zich als een natte tot zeer natte zandleemgrond met hoge waterstand tot aan het maaiveld in de winter. De controleboringen hebben aangegeven dat onder een dunne humeuze laag een beenhard, weinig permeabel, bleekgrijs colluviumpakket van 0,50-0,70 m dikte ligt welke afkomstig is van de cuesta-flank. En onder dit colluviumpakket bevindt zich de grondwaterspiegel boven op de kleilaag. Dit impliceert dat het geïnfiltreerde oppervlaktewater van de hellingen niet dieper kan doordringen dan de kleilaag.

Bovenstaande indicatoren zijn belangrijk voor een uiterst laag potentieel aan menselijke activiteiten ter hoogte van het plangebied aan de Heidebeekstraat. Het zeer beperkte verwachtingspatroon aan sporen of losse vondsten zal bijgevolg amper tot niets bijdragen tot enige kennisvermeerdering inzake de historische evolutie op lokaal of regionaal niveau. Hierdoor kan duidelijk geconcludeerd worden dat de weinige sporen en de eventuele sporadische losse vondsten niet opwegen tegen de hoge kostprijs en het tijdsverlies van een verdergezet archeologisch traject. Een vrijgave zonder meer lijkt hier dan ook het meest logische en meest correcte advies.

- *Wat is de meest optimale onderzoeksstrategie wanneer wordt geopteerd voor een verdergezet archeologisch vooronderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten tijdens dat onderzoek afgetoetst worden?*

NVT

² Van Liefferinge & Smeets 2013.

³ Verleynen 2018.

4. ADVIES VOOR WENSELIJKE MAATREGELEN

Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en met name een bureauonderzoek hebben voldoende gegevens verzameld waaruit een onderbouwde evaluatie van het archeologisch potentieel kan worden opgesteld.

Het advies voor het plangebied aan de Heidebeekstraat is dat het terrein mag vrijgegeven worden, omdat het archeologisch potentieel minimaal is. Hierdoor is het weinig nuttig om nog verdere archeologische voorwaarden op te leggen en is het ook weinig wenselijk om bijkomende maatregelen te adviseren voor een eventueel verdergezet onderzoekstraject met archeologisch vooronderzoek.

De argumenten om een vrijgave te verantwoorden zijn:

- de resultaten uit cartografische, toponymische en archivalische bronnen naast eerder archeologische informatie verzameld in het CAI-databestand alsook topografische, pedologische en geologische gegevens wijzen op een zeer laag archeologisch potentieel
- het grootste deel van het plangebied een natte tot zeer natte zandleemgrond betreft met hoge grondwaterstand, die in de winterperiode gelijk valt met het maaiveld (drainageklasse e en f) (zie deel 1: 3.2. Terreinevaluatie)
- de hydrografische kaarten geven aan dat het plangebied in een lageregelegen overstromingsrisicogebied is gelegen langs de Grote Heidebeek en de Eizelbeek, die het gebied regelmatig doet onderlopen met alluviale en colluviale afzettingen binnen het gebied afkomstig van de plateauhelling. Dit laatste is bevestigd gezien via enkele controleboringen
- de voorziene bouwwerkzaamheden reiken amper tot onder het colluvium waardoor het oorspronkelijke 'begraven looppniveau' enkel sporadisch zal aangesneden worden bij de bouw van de vier woningen. Enkel de aanleg van de straat zal enige verstoring veroorzaken tot een diepte van ca. 1,20 m -Mv of met andere woorden tot ca. 0,50 m in de oorspronkelijke bodem

Besluit

Alle verzamelde informatie wijst erop dat het archeologisch potentieel binnen het plangebied minimaal tot onbestaande is en dat een verdergezet archeologisch onderzoek geen enkele meerwaarde zal bijbrengen tot het inzicht van de historische evolutie van de plaatselijke omgeving of bij uitbreiding de zandleemstreek ten noorden van Brussel.

Door de natte tot zeer natte zandleemgrond met hoge waterstand maakt dat beide percelen 420y en 420z, gelegen aan de voet van een plateau en langs waterlopen, binnen archeologisch weinig waardevol gebied liggen met zeer laag potentieel op losse vondsten en uiterst laag potentieel voor sporen of structuren. Dat in de zuidelijker gelegen zones zoals Tussenveld en Heimbeekveld archeologie is aangetroffen onder het *colluvium*-pakket is te verklaren door de goed gedraineerde droge tot matig droge zandleembodems en de lagere grondwatertafel op hoger gelegen gronden.

Rekening houdend met de kosten-baten analyse van een eventueel verdergezet archeologisch onderzoek is het advies hier dat de kosten niet zullen opwegen tegen de beperkte archeologische kennisverwerving gezien het minimaal archeologisch potentieel van het plangebied. Een eventueel verdergezet onderzoekstraject zou voor het projectgebied aan de Heidebeekstraat niet enkel totaal irrelevant zijn, maar tevens niet te verantwoorden. Het projectgebied heeft namelijk geen intrinsieke waarde om via archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem enige kennisvermeerdering van de lokale of regionale geschiedenis aan te leveren. Hieruit kan worden besloten dat het projectgebied aan de Heidebeekstraat qua archeologie mag worden vrijgegeven.

Wel wordt erop gewezen dat de opdrachtgever en aannemer zich moeten houden aan de vondstmeldingsplicht zoals beschreven in artikel 5.1.4. in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 van de Vlaamse regering waarbij een aangifte bij het Agentschap Onroerend Erfgoed moet gedaan worden binnen de drie dagen nadat een vondst wordt gedaan tijdens de werkzaamheden binnen het projectgebied:

Artikel 5.1.4. (versie 01/01/2017- ...) ⁴

Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap. De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen.

In voorkomend geval brengt het agentschap de zakelijkrechthouder en de gebruiker van de betrokken percelen, als ze niet de vinder zijn, en de gemeenten waar de vondsten worden gedaan ervan op de hoogte dat er vondsten zijn gedaan die vermoedelijk archeologische erfgoedwaarde hebben en wat de rechtsgevolgen daarvan zijn.

De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de gevonden goederen, vermeld in het eerste lid, en hun context:

1° in onveranderde toestand bewaren;

2° tegen beschadiging of vernieling beschermen;

3° toegankelijk maken voor archeologisch onderzoek door het agentschap.

De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen.

In functie van het onderzoek, vermeld in het derde lid, 3°, kan het agentschap de termijn van tien dagen inkorten of verlengen. Het agentschap brengt de zakelijkrechthouder en de gebruiker daarvan per beveiligde zending op de hoogte. Na het verstrijken van de termijn zijn de zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder niet langer onderworpen aan het passief-behoudsbeginsel voor archeologisch erfgoed voor wat betreft de gemelde vondst.

5. ONDERZOEKSSTRATEGIE, ONDERZOEKSMETHODE EN - TECHNIEKEN

Omdat het plangebied aan de Heidebeekstraat mag vrijgegeven worden en er geen bijkomende maatregelen wenselijk zijn, is het onnodig om een onderzoeksstrategie, een onderzoeksmethode of onderzoekstechnieken uit te werken.

6. MOGELIJK VERVOLGTRAJECT

Omdat het plangebied aan de Heidebeekstraat mag vrijgegeven worden en geen bijkomende wenselijke maatregelen volgen is een vervolgtraject overbodig.

7. KOSTENRAMING EN GESCHATTE DUUR VAN DE VOORGESTELDE MAATREGELEN

Omdat een vervolgtraject voor het plangebied aan de Heidebeekstraat overbodig is en het plangebied mag vrijgegeven worden, is een kostenraming of een geschatte duur van een verdergezet onderzoek niet aan de orde.

⁴ <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1023317.html#H1062462>

8. LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Plangebied aan de Heidebeekstraat geprojecteerd op de GRB-kaart (bron: geopunt.be)

Figuur 2: Plangebied aan de Heidebeekstraat geprojecteerd op het Gewestplan (bron: geopunt.be)

Figuur 3: Geplande verkaveling projectgebied aan de Heidebeekstraat (bron: studio 28 architectenbureau)

Figuur 4: Modeldwarsprofiel van de aan te leggen straat op de perceelgrens binnen het plangebied aan de Heidebeekstraat met aanduiding van de verstoorde zone (rode kader) (bron: studio 28 architectenbureau)

Tabel 1: Overzicht van de oppervlakte van de inplantingszone, voorbehouden als bouwzone voor de voorziene wooneenheden binnen het plangebied

9. REFERENTIELIJST

Goovaerts, S. 2017. *Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Gladiolenlaan, Begonialaan en Heidebeekstraat te Meise. MEI3003* (ABO Archeologische Rapporten 450). Aartselaar: ABO.

Van Liefferinge N. & Smeets M. 2013. *Het archeologisch onderzoek aan het Heimbeekveld te Meise*, Archo-Rapport 191, Kessel-Lo.

Verleysen A., 2018, *Archeologienota Fase 1 Tussenveld te Meise (Vlaams-Brabant)* (ADEDE Archeologisch Rapport 345). Gent: ADEDE.